

Soča

izhaja vsak petek o poldne in veljá s prilogama „Primorac“ in „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto	gld. 4-40,
pol leta	2-20,
četr leta	1-10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poština.

Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročino znižanjo, ako se oglaša pri upravnosti.

„Primorac“ izhaja vsakih 14 dni ob enem z ravnimi (na par) „Sočinji“ stevilkami.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaže vsak mesec v obsegu 16 strani. Kadar je v petek praznik, izdeje listi že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo)

Interpelacija

poslancev Alfreda grofa Coroninija, dr. Gregorija in tovarisev radi ustanovitve slovenskih ljudskih šol v Gorici.

Dne 11. avgusta 1891. vložili so zastopniki 236 solski dolžnosti podvrženih otrok slovenske narodnosti v Gorici prošnjo na ondajno mestno starešinstvo, da bi ustanovilo javne ljudske šole s slovenskim uradnim jezikom. Dne 18. maja 1892. ponovili so zastopniki 438 otrok isto prošnjo z vlogo na viseko e. kr. ministerstvo,

Po mnogih odločnih pogonih od strani e. kr. deželnega šolskega sveta za Gorisko in Gradiško sešla se je komisija, katero zahteva solski zakon v ta namen, meseca avgusta 1892. ter je določila kot petletno povprečnico solski dolžnosti podvrženih slovenskih otrok v Gorici na podlagi izkazov mestnega popisnega urada število 304. a na podlagi solskih izvestij o teh sol, katere obiskujejo slovenski otroci, število 356.

V resnici je petletna povprečnica slovenski solski dolžnosti podvrženih otrok veliko večja, ker od 1050 v solski dobi stojecih otrok v Gorici, ki niso obiskovali leta 1892/93 nikako šole, pripada najmanj ena tretjina, to je 350 otrok, slovenski narodnosti. Te otroke treba dočeti zgore navedenim 356.

Dasi je stvar tako in dasi v Gorici ni javne ljudske šole s slovenskim uradnim jezikom, izreklo se je mestno starešinstvo kot e. kr. solska oblast najniže stopinje meseca januarja 1893. soglasno proti temu, da bi se ustanovile slovenske ljudske šole, navajajoč, da mestno gospodarsko stanje ne dopušča, da bi se ustanavljale nove šole, in da slovenska javna ljudska šola v Gorici ni potrebna.

C. kr. deželni solski svet je više poštival postavne določbe nego glos mestnega starešinstva ter je ugodil prošnji z razsodbo, da občina goriska je dolžna ustanoviti slovensko ljudsko šolo. Visoko e. kr. ministerstvo je pa na utok mestnega starešinstva razveljavilo ono razsodbo z odlokom z dne 13. julija 1893. st. 8155 radu pomankljivega ali nedostatnega postopanja ter je zaukazalo nove pozivede, ki naj bi se bile končale vsled odloka e. kr. deželne solskega sveta do 15. septembra t. l.

Po e. kr. dež. sol. svetu postavljeni rok je že davno potekel, a e. kr. mestni solski svet nikakor ne kaže, da bi hotel izpolniti prejeti nalogu, dasi mu je uradno znano, da v tekočem solskem letu se je oglašilo okolo 300 solskih otrok v Gorici, da so bili sprejeti v zasebno ljudsko šolo društva „Sloga“, ker jim mestni zastop odtegnejo ona sredstva omike, da katerih imajo poznavno pravico.

Kako malo prizaraša krajna solska oblast v Gorici mestni blagajnici, na katero se je sklicevala, ko je odrekla ustanovitev slovenskih sol, kadar gre za italijanske šole, razvidno je iz tega, da ista solska oblast je s početkom tega solskega leta ustanovila na že obstoječih italijanskih šolah tri nove razrede, dasi niso imeli desadanji razredi povprečno niti po 40 otrok, in vrhu tega se dve novi mešani enorazrednici, ne da bi bila čakala dovoljenja e. kr. deželne solske oblasti, ki je k temu potrebno.

Kako malo ste bili potrebeni ti novi enorazrednici, spričuje okoliščina, da za šolo v ulici k Soškemu mostu se je oglašilo samo 32, za ono v Cipresni ulici pa le 30 otrok. Da bi se število učencev v tej zadnji pomnožilo, odpolali so v njo 16 otrok iz mešane dvorazrednice v Parkarjevi ulici.

C. kr. deželni solski svet, kateremu samemu pripada ustanavljanje javnih ljudskih sol, je odobril nove razrede na že obstoječih italijanskih ljudskih šolah, ne pa novih enorazrednih mešanih sol. Vklju-

temu nadaljevala je e. kr. mestna solska oblast s svojima novima solama, dokler ni e. kr. dež. sol. svet vsled ponovnih utokov z novim sklepom ukazal, da se morate soli zapreti.

To popolnoma nasprotjuje si postopanje e. kr. mestne solske oblasti po tem, ali gre za slovenske ali za italijanske ljudske šole, in to, da najniža e. kr. solska oblast tako očividno prezira naredbe e. kr. dež. sol. sveta in e. kr. ministerstva, napotilo je podpisane, da stavijo na Njegovo vzvišenost gospoda namenega ministerstva naslednji vprašanji:

1. Kako more Nj. vzvišenost zagovarjati tako postopanje njemu podrejene e. kr. solske oblasti v Gorici?

2. Ali hoče Nj. vzvišenost za to postaviti se, da izvrši e. kr. solska oblast v Gorici nemudoma in natančno ukaz e. kr. ministerstva za ok in bogoslužje z dne 13. julija 1893. st. 8155 v namen, da brani veljavno najvišje e. kr. solske oblasti in državi in da priponore slovenskim državljanom v Gorici do onih pravic, katere jim janijo z ozirou na ljudsko šolo državni temeljni zakon in zakoni o ljudskem šolstvu?

Na Dunaju, 23. oktobra 1893.

Izjemno stanje na Češkem.

V zadnji stekli smo poročali o dveh sejah poslanske zbornice dunajske, v katerih se je razpravljalo izjemno stanje v Pragi in v okolici. Danes je sledi poročilo o tretji in začasno zadnji seji o tem perečem uprašanju. Ta tretja seja vršila se je 17. 1. m. v slednjem redu:

Posl. dr. Vašaty (Mladovec) očita vladu, da odgovarja na vse pritožbe češkega naroda

samo z nasilstvom. Taaffe se je s svojimi naredbami pognal za Giskro in Herbstom, torej za nasprotniki češkega naroda. Ministerstvo je že 22. avgusta sklenilo izjemne naredbe, a cele tri tedne se jih ni upalo uveljaviti, ker ni bilo nikakega uzroka. Brezmejna zloraba drustvenega in zborovalnega zakona — to je jeden uzrok izjemnih naredb — ni niti zmožna bila, ker so se vsi shodi ali v naprej prepovedali, ali pa pri prvih besedah razpuščali. Govornik pravi, da se zadnji čas ni udeležil nikakih shodov, ker se je prepričal, da je vladni zastopnik takoj razpustil shod, če je bil le on navzoč. Izjemno stanje se ni začelo šele z razglasenjem dotočnih naredb, to stanje vladu na Češkem že od zadnjih volitev sem. Trditev, da so se primerili tudi izgredi, naperjeni zoper katoliško cerkev, je povsem neresnica. Češki narod je v verskem oziru tako toleranten in svobodoluben, da od njega ni pričakovati izgredov zoper kako verstvo. Tudi trditev, da so se primerili upori zoper zakonito avtoritetu, je predzrna. Kdo pa je žul o kakem napadu na sodišče, ali na finančno oblastvo? To je očitna neresnica, kar trdi vladu v utemeljevanju svojih naredb, neresnica od konca do kraja. Zbornica je dolžna svoji časti, da jednoglasno zavrne naredbe, katere utemeljuje vladu z neresnicami in obrskovanji. Govornik navaja potem celo vrsto samovoljnlosti vladnih organov. Kako daleč so se upali ti organi, razvidno je iz ukaza okr. glavarja v Kuhni Hori, izdanega in raznesenega po vseh oddotnih gostilnah. Tedaj se je našlo truplo nekega umorjenega dekleta. Govorilo se je, da so jo židje umorili in vsled tega je okr. glavar zaukazal: 1) Kdor govori o židih, tega je takoj ovaditi; 2) Komur se oči svetijo, temu ne sme gostilničar več pijače dati (!). Govornik razpravlja potem o razmerji mej no-

trajno in unanjo politiko in omeni h koncu Toylerske slavnosti, češ, da tako sijajnega dokaza vzajemnosti dveh velikih narodov ne pozna zgodbina. Vsi tlačeni narodi, tudi Čehi, se sredo vesele te dogodek, ker je jamstvo, da velikonenška drevesa ne bodo rasla do neba.

Posl. dr. Foregger izjavlja v svojem in v imenu d. dr. Krausa in Moreta, da obsojajo dogodbe v Pragi, da pa nečejo preiskovati, ali je imela vladu uzroke, poseči po izjemnih naredbah. Preiskovati nečejo tega zato, ker je vladu Nemcem nenaklonjena. Vlada ni izhalu naredb v varstvo čeških Nemcev, ampak je suma uzročila češke razmere s svojo, zoper Nemcev naperjeno politiko. Vladi, ki bi Nemcem zajamčila izključno veljavno nemškega jezika v šolah in uradih povsod, kadar prebivajo Nemci, bi ne odrekli podpore, sedanj vlad pa nimajo uzrokov pomagati čez ovire, katere si je sama napravila in bodo zato glasovali zoper izjemne naredbe.

Posl. Hanek (nemški nacionalec) misli, da se o naredbah zato toliko časa ne glasuje, ker se vrše pogajanja med vladom in strankami. Vlada naj uzroke naredbam povrne v zbornici, ne pa v odseku, saj so vsi poslanci jednakopravni. Kaže se, da vladu se sama nimata do kazov v rokah. Mnogo na povelje narejenih poročil je vladu vrnila okrajnem glavarstvu, ker ni bilo v njih nič posebnega povedano, in naročila jim je, naj jih popolnje. Takisto kakor Mladovec preganja vladu tudi nemške nacionalce. V Avstriji vladu sploh vedno izjemno stanje. Govornik upa da pri glasovanju odloči njegova stranka zoper naredbe, vlad pa, izvajajoč posledice iz tega, da odstopi. Ali če je župan Prix še na svojem mestu, dasi ga je vladu imenovala lažnjivec, potem se najbrž tudi ministerstvo ne bo hotelu umakniti.

Posl. Kekelj (Srb iz Dalmacije) pravi, da mu uzroki vladnih naredb niso znani, da jih torej ne more pobijati, a prepričan je, da češki narod ni tega zaslužil. Zaupna pojasnila v odseku niso vredna piskavega orha. Vsi poslanci, celo prebivalstvo, hoče vedeti, ali je imela vladu dovolj uzrov za tak korak, ali ne. Vidi se mi, da hoče vladu z ustrahovanjem in nasilstvi udusiti gibanje za državno pravo. Češki narod — pravi govornik — bodi zagotovljen najsrnejsih simpatij srbskega naroda.

Posl. Klun nasvetuje, naj se vladna predloga odkaže poseben odsek 24 članov.

Posl. Romančuk (Rusin) sodi, da so izjemne naredbe povsem nepotrebne, ker so naši zakoni tako previdno sestavljeni, da se dajo zavijati, kakor kdo hoče. V Avstriji smo najbolj potrebiti izjemnih naredb v varstvo osobe svobode pred vladinimi organi. Govornik izjavlja da njegova stranka prešče najprej vladne razloge in se potem odloči kako glasovati.

Pri glasovanju obveljal je Klunov predlog, da je vladne naredbe odkažati poseben odsek 24 članov.

Ta odsek je bil izvoljen v pondeljek; iz naše dežele sta dva poslance v tem odseku in sicer oba grofa Coroninija, eden za vladu, drugi proti nji. Ako bodo levicarji glasovali proti predlogom, kakor grozé, bo v e in a proti njim — in vladu ne bo puščila, da pride odsekovo poročilo na dnevni red v zbornici, marveč poslje poslance domov in razpiše nove volitve.

Prememba volilnega reda.

Na sto in stotisoč delavev zahteva dan na dan premembo volilnega reda v tem zmislu, da bi smel voliti vsak polnoleten av-

Oznanila

in „postanice“ plačujejo se za štiristopno peti-vrstlo:

8 kr. če se tiskajo 1 kral.,
7 2
6 3

Večkrat — po pogodbi. Za večje črke po prostoru.

Posamečne številke dobivajo se v tobakarnah v Nunske ulici in v Šolski ulici po 8 kr.

Dopisi pošljajo naj se uredništvo, načrtnina in reklamacije pa upravnosti „Soča“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema.

Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnost je v Marziničevi hiši, Via del Mercato št. 12, II.

strijski državljan; dà, splošna volilna pravica je eno glavnih uprašanj delavskega stanu cele Evrope. V poslanski zbornici dunajski so pred časom Mladovečki predlagali premembo v enakem zmislu, a nihče ni pripisoval važnosti njih predlogu, ker mislio se je v obči, da pri sedanjih politiskih odnosnih vlačila in kroma nikdar ne privolita razširjenju volilne pravice.

Toda položaj se je v tem oziru nepravilno spremenil. Že v prvi seji poslanske zbornice prenenetila je vladu s predloga o premembu volilnega reda za državni zbor, Grof Tauffe je ustal, poslanci so pravilno volili, da bo utemeljeno naredbo o izjemnem stanju v Pragi, a slišali so sledoč izjavo:

„Po resnem premišljovanju in tehnih posvetovanjih prisla je vladu do prepridanja, da uprašuje o premembu volilne pravice nikkakor ne kaže odkladni. Vlada je poklicana, da se sama loti iniciativne. Na podlagi Najvišjega pooblaščenja dovoljuje si vladu predložiti zbornici zakonski načrt o popolnitvi oziroma premembu volilnega reda za državni zbor. Ta zakonski načrt, ki se snuja na določeno sedanje zastave, ima namen, omogočiti udeležbo pri političnem delovanju potem volilne pravice vsem tistim, ki zadajočajo državljanskim svojim dolžnostim. Volilna pravica se omreži le v toliko, v kolikor je to treba iz ozirov na splošne državne koriste. Z ozrom na veliko važnost in nujnost te predloge, prosi vladu visoko zbornico, naj takoj po resnem posvetovanju prične s predloženimi načrtov, domobranske novele in državnega proračuna za leto 1894, začne posvetovanje o načrtu za premembu volilnega reda.“

Ministrove besede so naredile velikanski utis in obudile nepopisno presenečenje med vsemi strankami. Levičarji so bili kar pobiti in tekali po dvorani sem in tja.

Vladna predloga o volilni reformi določa: 1) Sedanje kurije (veliki posestniki, trgovinske in obrtne zbornice, mesta in trgi, kmečke občine) ostanejo neizpremenjene; 2) volilno pravico v mestih in trgih ter v kmečkih občinah imajo vsi tisti, ki so jo imeli došlej, potem vsi tisti, ki so bili v vojni in imajo vojno sertifikat; vsi tisti, ki so dovršili ljudsko šolo ali prebili jednako vredno skušnjo; dalje vsi tisti, ki znajo čitati in pisati v kakem drugem deželnom jeziku, ki bivajo vsaj šest mesecov v jednem in istem kraju ter so tam v službi. Volitve v kmečkih občinah ostanejo posredne, kakor so sedaj, in pomnoži se samó število prvotnih volilev.

S tem načrtom je vlad nakrat prekučila vse položaj. Levičarji in Poljaki so postali posebno ludji na vladu, zlasti zato, ker ni poprej naznana klubovim načelnikom svoje namere. Poljaki so posebno nejedoljni na svojega ministra Zaleskega, ki jim ni poprej nič povedal o vladini nakani. Levičarji in Poljakom je nova volilna predloga, kako neljuba, ker bi izgubili veliko mandatov, ako postane zakon; levicarje bi izpodrivali nacionalce, protisemiti in socialisti, Poljake pa Rusi. Tudi v klubu konservativcev je večina nasprotua takej primembi, le Jugoslovani so baje za njo.

19. t. m. imeli so trije veliki klubi seje, v katerih so se izrekli proti vladini predlogi s sledenimi resolucijami:

„Klub konservativcev je sicer pripravljen podpirati pravčni razvoj aktivnega volilnega prava, če se pri tem varujejo avtonomistična načela; sedaj pa mora izjaviti, da v korist države in dežel volilne premembe v ajeni sedanjih sestavni ne more sprejeti in naroča svojemu načelniku, da to mnenje izrazi v prvem branju.“

Med zborovanjem dobil je predsednik gréf Hohenwart od drugih dveh klubov naznani, da sta ona dva storila naslednje sklepe:

"Zjednjena levica vidi v vladnem načrtu o premembri volilne pravice veliko nevarnost za politično posest meščanskega in kmečkega stanu sploh, posebno pa še za politično posest nemškega naroda. Pripravljena je takoj delaveem dati zastopstvo, pa tudi je pripravljena sodelovali pri obeni volilni premembri z razširjenim volilno pravico sploh, katera bi pri primerni pomnožitvi števila poslancev dajala zadostno jamstvo za opravičene koristi meščanskih in kmečkih srednjih stanov. Stranka se pa že danes mora grajajoč izreči o postopanju vlade, katera je se pred malo meseci obetala v svojem programu, da bodo ovirala premembre v narodni poseli, a sedaj predlaga prefinarčno v državnem oziru prekučko volilno premembro, ne da bi zaslišala parlamentarne stranke in poklicane ljudske kroge, kar je po zgodovini volilnih premembrov v drugih deželah parlamentarni običaj in politična dolžnost."

Resoluteja poljskega kluba se glasi:

"Načrtu se nasprotuje ideji razširjenju volilnega prava po poli primerni avtonomizmu klubovim načelom, se izjavlja poljski klub, da z ozirom na državne in politične razmere in avtonomična načela se ne vjem z vsebino vladne predloga o volilni premembri in naroda svojemu načelniku, da zastopa to stališče pri prvem branju."

"Slovenec" poročalec iz državnega zborna je dejal 20. l. m., da vsled takega končka treh največjih klubov po navadnem parlamentarnem običaju vladi ne ostane drugega nego razpustiti državni zbor ali pa odstopiti. Taaffe se odloči najbrž za prvo in razpusti državni zbor. Po novih volitvah bi se pa ne spremenil položaj v državnem zboru, vlada bi zoper razpustila državni zbor, takó da mogočo biti volilec pripravljeni na slučaj, da bodo imeli v teku štirih mesecev dve novi volitvi v državni zbor. — Takó "Slovenec" poročalec iz srednje državnih poslanec.

* * *

V ponedeljek je začela razprava v zbornici. Prvi je ustal grof Taaffe, ki je v občno presenečenje pretil v imenu skupne vlade sledetečo izjavo:

"Ko se je vlada bavila s programom za tekoče zasedanje, morsla je upoštevali, da pridejo inicijativni predlogi o volilni prenovi kmalu v razprave. Vlada je zato morsla določiti svoje stališče, zlasti ker so vse dogodek zadnjih let kazalo, da je treba vladi v tej važni stvari vzeti inicijativo v svoje roke ter s formulovanjem zakonskim načetom, določiti svoje načelno stališče. Že iz uzočkov postanka vladnega načrta je vidno, da vlade pri ujega sestavljanju ni vodila sovražna načera zoper kak sloj prebivalstva ali kako političko stranko. Splošni oziri na državo so uzočili to predlogo in zato je ni smeli imenovati sredstvom, katero si je vlada izbrala pod pritiskom mnajnij činiteljev v neko svrhu. Vladi načrli se snuje na sedanjem ustavu, volilna misl! pa mu je, da je treba volilno pravico priznati vsem, ki izpoljujejo svoje državljanske dolžnosti. To razširjenje volilne pravice je v interes države, takaj le če se volilna pravica pravocasno razširi, preprečijo se nevarnosti, ki grožo od strani sedaj politično brezpravnih elementov. Zato pa se vlada, vzdugovor velikih treh klubov, drži tega volilnega načela, morda se, da se na podlagi tega načela, varuj količ možno sešteje posetno stanje strank, vendar doseže poraziljenje z zbornico. To zadostuje za sedaj."

Taaffjeva izjava je napravila na vse stranke mogočen utis.

Na to pride k besedi poslanec Pernerstorfer, da utemelji svoj predlog o razširjenju volilne pravice. S početka omenja, kako so doslej vse stranke gorovile kot zastopnice naroda, a ko je prisla volilna prenova v zbornico, zavladal je na vseh straneh največji strah. Dokazalo se je s tem jasno, da liberalizem niti ne nara splošne volilne pravice. Jednakopravnost vseh državljanov se je teoretično priznala že v prošlem veku in se čedalo bolj utrja. Vzlie temu mislio nekatink, da je moči vzdržati politično privilegij. Čas, ko je bilo moči z razširjanjem zastopstva interesov, z ustanovitvijo delavskih zbornic ali kurirjev članov bolniških blagajnic zadovoljiti ljudstvo, je že davno minil.

Liberale trde, da je splošna volilna pravica nevarna meščanom in kmetom-posesnikom. Liberalizem se je nekdo poganja za jednakopravnost meščanov, kmetov, delavcev in plemenitev, sedaj pa ne več. Ko bi obvezali nasveti liberalcev, storila bi zbornica veliko krvico. Kot svobodemščinske politiki moramo z veseljem pozdraviti vse, kar oskodi sedanje sastopstvo privilegovancev. Če ima že sedaj 63 veleposnetnikov tisti politični upliv, kakor 2918 mestnih ali 10.392 kmetiških volilcev, ali če ima 168 mestnih toliko upiva, kakor 46 mestnih in jeden veleposnetniški volilci, kako bo tele razmerje, če obvelja vladni predlog? S stališčem politične etike je neobhodno potrebno, da se razširi volilna pravica, sploh pa je neumljivo, kako si more jeden sloj sam dati neki privilegije in tiste, katere ekonomično izkorisča, tudi politično zapostavljati. V boju, kateri nastane, izgubiti je še kaj drugega, nego samo nekoliko mandatov, namreč zaslome obstanka. Če liberalno meščanstvo neče popolnoma odgospodariti, se mora izreči za splošno volilno pravico. Gleda poslekom, da splošna volilna pravica oskodi narodne

koristi meščane, je pomisliti, da brezpravni. Nije niso narodno nezavedni. Če je nemški delavec meščanoden, češki pa naroden, tako je temu urok to, da je mladočenska stranka res demokratična. Govornik se bavi potem s postopanjem vladnih organov pri shodih in pravi, da je to dokaz, kako slab je sedanji sistem, ki more izkoristiti le s kršenjem zakonov. Socijalno gibanje ni samo delavsko gibanje, ker se je ugnjezdilo tudi med obriniki, uradniki in višjo inteligencijo. Upoznanje je le, če hoče, da se v Avstriji prepričijo dogodek, katero se so primerile v Belgiji ali ne? Delaveci ne začnejo fizičnega boja, dokler ne vedo, da so to dovolj močni. Od državnega zborna je odvisno, ali tam je pričakovali krvavega boja ali pa mirnega porogumljencev. Politična razsodnost strank določi hočnost.

Posl. Slavík pravi, da imamo sicer državne osnovne zakone že 25 let, da pa se vzlič temu vedno absolutistično vlada. Masa prebivalstva nima nikakih političnih pravic. Samo na Českem je takih - nuj 1.200.000, a 450 veleposnetnikov, ki so deloma člani gospodarske zbornice, ima 23 poslancev. Sedanji volilni red je povsem naročljivo sestavljen in le tako je mogoče, da ima nemškobilateralna stranka 112 mandatov, mladočenske 10, 38, dasi imate obe skoro jednak vrednost volilcev. Govornik utemeljuje obširno svoj predlog o uvedenju splošne volilne pravice.

Posl. Perner očita vladi, da govori nerestitivo, trdeč, da jo je gibanje za splošno volilno pravico napolito, vzeti v tej stvari inicijativo v roke. Vlada nima političnega takti, ker je vrgla v maso iskro, katere ni več udusiti. Vlada tudi neče splošne volilne pravice, ampak omejeno. Nameri predloga je ta, pomnožiti število volilcev, ne pa število mandatov. V tej okolnosti se vidi vladno nasprotstvo proti levicarjem. To, kar se hoče dati delaveem, se mora torej vzeti tistim, ki imajo to sedaj. Če je princip, na kateri je osnovana vladna predloga, uveljavlja, odprijejo se tudi pravice veleposnetnikov in trgovinskih zbornic in to tekom jedne perioede. Potem bodo imeli, kar želite Pernerstorfer in Kronawetter: Splošno, neposredno in demokratično volilno pravico.

Vlado načelo sedanjega volilnega reda je dobro in zdravo; vladna predloga pa je hoče razveljaviti. Leti, ki hočejo srednji stan ugonobiti, so za vladno predlogo. Avstrija je država svoje vrste; umetno sestavljeni državi celo vrsto krit. Država ni polje za noskuse učnih teoretikov. Država more obstatiti le, če jo vladajo državljani ohranjujoči življ. Kdo je porok, da bodo novi življ taki? V tem tvi neavstrijska namera predlog. Nemci imajo pravico zahtevati, da se njih narodno posestno stanje ohrani, a ta predloga bi je unišila, vrh tega pa uzočila demokratičen federalizem s slovensko-radikalnimi, agraričnimi namarami. Trditev, da liberalna stranka neče delaveem dati volilne pravice, je neresnična.

Že l. 1884 smo nasvetovali ustanovitev delavskih zbornic. To nam veleva pravicos, a ker delaveci tega ne marajo, izrekli smo se za Bärnreitherjev predlog, ki daje vsem delaveem volilno pravico. Zbornica naj vzprejme ta predlog in če bi vlad razpustila državni zbor, bi lahko v šestih tednih imeli 20 delavskih poslancev tu. Potem bi delaveci mogli uplivati na razširjenje volilne pravice, ker Bärnreitherjev predlog ni zadnja načela beseda v tej zadavi. Nova volilna prenova bi se pa moralista bistveno razloževati od vladnega načrta. Mi smo samo zoper to, da bi davkopalniki volilci se potopili v morje davkov neplačajočih življ. Da se to prepreči, izreči se je za sistem skupin, kar pa se doseže, če se ponovno število mandatov. Na drug način ni moči ustreči masi in ob jednem ohraniti sedanje posestno stanje. Nas volilci stojte trdno za nami, zato se vlade ne bojimo. Ministrski predsednik je zamolbil pravi povod svoji predlogi. Vlada hoče javno pozornost odvriti od popolne neuspešnosti notranje politike. V prvi kronovini države je pogorela in to hoče zakriti z volilno predloga. Deloma se ji je posrečilo, ali svojega poraza s tem ni uravnala. Vlada je propadla na Českem v boju zoper Nemce, s svojo politiko spravljivosti, s podpiranjem zmernih Staročehov in s punktacijami. Danes stoji vlada za izjemnimi naredbami, radikalni Mladočehi so gospodarji, Nemci do skrajnosti ogorenčeni. Vlada, ki je nekdaj apelovala na zmerne stranke, vidi sedaj, da so radikalne stranke močnejše, kakor ona. Že sedaj je vlada v parlamentu vezana na simpatije Mladočehov in demokratov, to so zaveznički liste vlade, ki je nekoč preklinali radikalce in blagoslavljala zmerne elemente. Ta vlada naredi že mnogo zla v Avstriji. Mi jo prepričamo njeni usodi. Naj se porazume z novimi svojimi zaveznički. Naši nasvetovi ne potrebuje. O načem stališču napram vladni nič dvomiti.

Posl. dr. Bärnreither utemeljuje svoj predlog, naj se dà članom bolniških blagajnic 20 mandatov. Vlada, pravi, hoče zapostaviti narodnostno uprašanje in zato apeluje na maso prebivalstva. Ta masa se gudi razdeli po narodnosti, in sicer v prid slovenskim življem. Avstrija je unetno sestavljena država in zato so je taki življ nevarni. Posl. Jaworski pravi, da je izjava poljskega kluba plod resnega premislevanja, na kateri ni nikde upliv. Vladi predlog o volilni reformi nas je presestil, zlasti nismo o nagibih in smotrih nicesar izvedeli. Vladi predloga bi bila skoraj deljevne avtonomije. Splošna volilna pravica, katera uvaja vladna predloga, uveljaviti je za deljevne zborne in ti naj volijo potem državne poslane.

* * *

V tork se je nadaljevala razprava, v kateri se je oglasil tudi grof Hohenwart, ki je govoril kot Nemec, dasi je zastopnik slovenskega naroda. —

Posl. dr. Kronawetter pravi, da ima država dolžnost, po zakonu določeno ravnopravnost vseh državljanov uveljaviti tudi glede političnih pravic. Sedaj združujejo nekaterih klubov načelniki vso moč narodov in se upajo celo zahtevati, naj vlada ne prinaša pred parlament predlog, katerih niso oni prej odobrili. Kar se zgoditi, naj se v javni seji. Ministerstvo nimata pravice, dogovarjati se v klubovih sobah s posamnimi pravki, kaj

je storiti. Vem, da moja beseda ne izda nič, ker se bodo ministri vedno z načelniki klubov pogajali, ali izkušnja uči, da se na ta način parlamentarizem edenčno bolj kompromitira. Sicer pa se s tem krši naše pravice, zakaj tako, kakor so zahtevali trorcevi opozicionalci Perner, Hohenwart in Sobiesky II., da mora vlada prej dobiti njihovo dovoljenje za take predloge, tako bi mogel zahtevati to tudi jaz. Sedanje gospodarstvo klubov se ne more drugače odprijeti, kakor potem plebiscita. Sedaj se vedno čuje, da bi vladna reforma odškodila politično posestno stanje meščanstva. Liberalna stranka in nje zaveznički se držejo reči, da so samo oni meščani. Gospodje imenujejo le patrije meščane, ne pa tudi plebejce. Perner se je učerj tudi spodbikal ob tem, da novi volilci ne plačujejo davkov. Ne glede na posredne davke je ta trditev tudi glede posrednih davkov v nasprotju z elementi narodnega gospodarstva. To je vse jedno, kdo nosi davke v državnem uradu, uprašanje je le, kdo je plačuje. Kmet-naloži svoj davek tistemu, kateremu prodaje svoje žito; milnar ga neseje v cene moke, katero proda peku, ta pa zoper krojuča, ki šiva kmelu blave. Individualno se torej ne more razloževati, kdo plačuje davke, ampak reči se mora, da jih plačuje prebivalstvo. Davek se mora pridelati in kolikor meni kdo dela, toliko meni plačuje davkov in če ne dela, pa ima 100.000 milijonov gld. imetja, tako ne plačuje on davkov, ampak davek je rezultat dela tistih, ki so pomogli nabrali to imetje. Vzlič temu pa se najboljje ljudje, ki se upajo toliki: masa prebivalstva ne plačuje davkov. Zakaj pa se ne govori o krvnem davku. Če je meščanstvo državo ohranjujoči element, naj gredo meščani k vojakom, drugi naj se pa opozoste! Naj finančni minister izloči iz blagajnice, kar plačuje masa, in vidi bomo, koliko časa bo izhajal. Kdo je pravilen, mora priznati: Vsi skupi vzdružujemo državo, zato pa imemo vsi jednakne pravice. Stranke sicer pravijo, da niso zoper razširjenje volilne pravice, zelo pa, naj se stvar za nekaj časa odloži. Grof Taaffe se z volilnim predlogom ne more več umakniti, učerj se mu je povrogljivo reklo, da so sedaj Kronawetter, Pernerstorfer in Mladočehi jedini njegovi zaveznički. To ni res. Za njim stoji milijon mož doslej brezpravnih. Če pada vzdile temu, tudi ne bo skode.

Posl. prof. Hohenwart se v formalnem oziru tudi čudi, da ga vlada o njeni nameri ni obvestila, in zato izjavlja zdaj, kar pred predložitvijo načrta ni bilo mogoče, da vladne predloge on in somišljeni njezini ne morejo vzprejeti. Tudi vverjanja vladne izjave ni premenila našega mnenja. S to predlogom bi se narodnostno uprašanje ne rešilo, nego še poostročilo. Sicer pa nimamo jamstva, da bo vlada mogla ubraniti vse posledice te predloga, kateri žele novi volilci. Ne posredna posledica te predloga bi bila ta, da bi srednji stan v mestih in na deželi izgubil svoj politični upliv, dočim velja pravicos in državna korist, da se tem slobojem ohrani njih veljava in da se jih riu bolj ojača. Govori se tudi, da bi nameravana volilna reforma ne oškodila kmetskega stanu, češ, da so tudi najnižji sloji kmetskega prebivalstva povsem konservativni. To se je trdilo najbrž nam v tožljbo, a resnično to ni. Najnižji sloji so politično še popolnoma apatični, čim pa bi dobili volilno pravico, presli bi v tabor sorjanistov. Se v večji nevarnosti pa je meščanstvo. Res je sicer, da je meščanstvo večinoma nadahnjeno liberalnega duha, ali to se bo morda premenilo, kadar bo uvidelo, da svojih interesov ne more bolje braniti, kakor če se oklene konservativnih principov. Vemo, da se konservativci že sedaj zlagamo v mnogih uprašajih z liberalci in prav nič ne želimo, boriti se s socialisti namesto z anarhisti. To je uzoček, da se nam vidi nevarnost, grožje meščanstva po volilni reformi tolika, da bi mogla škodovati državi in zato se odločno potegnemo tudi za svoje liberalne nasprotnike. Grešili bi zoper svoja konservativna načelo, če bi preložili že danes poseben načrt volilni reformi, pridružimo si pa pravico delavcev na podlagi avtonomističnih načel za razširjenje volilne pravice, tega pa ne dovolimo nikdar, da bi namesto imovitih slojev dobili nemanci politično oblast v roke.

Posl. Lienbacher pravi, da je načeloma priznec splošne, jednakne in neposredne volilne pravice, ker pa za to ni dobiti večine, treba je sedanjim skupinam interesov dodati novo in dovoliti izvestno število mandatov tistih, ki so politično brezpravni. Vladni načrt prenima ustavo, torej treba zanj dvetretinjsko večino. Koliko novih mandatov bi bilo ustanoviti je težko reči, dokler ne zbere vlada potrebnega materiala. Govornik priporoča svoj načrt in povablja, da je najprej treba uvesti neposredne volilne v kmetskih občinah.

Posl. Schlesinger pravi, da je za splošno, jednakno in neposredno volilno pravico. Vladi načrt ne ustreza krščanskim interesom. Liberalci se boje za svoje mandate in zato ponujajo delaveem 20 mandatov. Kapitalisti sploh misijo, da bo konec države, če pridejo delaveci v parlament. Predstavljajo se kot zaščitniki nemštva, dasi je to že dovoli oškodovan po tihih. Kamar pridejo židje, tam nastane razpor. Če se zmenimo židov, rešimo lahko vse politična in socijalna uprašanja. Govornik izjavi, da glasuje za vladno predlog.

* * *

O razpravi v sredu moremo danes poročati le prav ob kratken. Prvi je govoril dr. Kramarč za vladino predloga in odklanjal trditev da le levicarji govorite v imenu meščanskega prebivalstva. Tudi Mladočehi zastopajo meščanstvo, ki se pa razločuje v tem, da je pravico in svobodoljubno. — Grof Wurmbant je proti predlogi in dejal, da kmečko prebivalstvo je nasprotno občeni volilni pravici, ker se bojo socijalnih demokratov. — Moravski Staročeh dr. Fandrl je dejal, da češki narod bo vladu hvaljen za podlogo o prenosu volilnega reda. Obrača se do vseh zborničnih strank s prošnjo, naj bi sodelovali pri izdelovanju pravne volilne prenosove. — Nemški nacionalec dr. Prade govoril proti vladini predlogi, pa tudi

proti onej dr. Bärnreithru. Na to je bila seja zaključena; razprava nadaljuje se danes. Iz tega poročila je razvidno, kakšno čudno se je zasuknil politični položaj v Avstriji: Tronoga državoborska večina izreka se z ostromi besedami proti vladni, dočim so njeni dosedanji najhujši nasprotniki — za njo. Potem pa naj človek vaneje politiko grofa Taaffeja! Ako se reši iz zagat, v katere je zalezel, potem pa res lehko vsi snamemo klobuke pred njegovo premetenostjo.

Okrožnica županstvom

Vsa županstva v slovenskem delu dežele so dobila te dni sledičo okrožnico:

Slavno županstvo!

Slovensko narodno - politično društvo "Sloga" v Gorici prepričano o važnosti narodnega šolstva za slovenske otroke na slovenski zemlji, ustanovilo je pred desetimi leti v mestu goriskem prvi slovenski otroški vrt, ki se je polagona razvil v dva otroška vrta za otroke v predolski dobi, katera obiskuje zdaj okoli 100 otrok, in v stirirazredno ljudsko šolo s slovenskim učnim jezikom s petimi razredi, v katere učenja 101 de

tem največ trpi, ker se mu brez potrebe jemlje prostor za stvari, ki nimajo nikakega občega zanimanja. Naše načelo je bilo že iz prvega početka izogibati se, kolikor mogoče, osobnostim; ako smo pa katerikrat proti svoji volji vanje zašli, bili so krivi depisovalci, na katere se moramo zanašati, zato ker nam samim niso in ne morejo biti znane razmere vseh raznih krajev, koder se bere naš list, tem manj pa osobne razmere*.

Toda uprav nekateri dopisniki „Pr. L.“ so pravi hujšači po poklicu, ki pišejo dospo edino le z namenom, da z lažjo in hudočnim zavijanjem skušajo oškodovati bližnjega na dobrem imenu. Tak hujšač po poklicu je znani dopisnik iz Gorice, katerega so celo „Slovenčevi“ čitali že do grla siti. — Ta hujšač je čutil potrebo, zlobno poročati tudi o zadnjem občnem zboru društva „Sloga.“ Najpoprej se je namenoma zlagal, da se je udeležilo zborovanja okoli 20 članov, dasi jih je bilo že ob pričetku 43 in med zborovanjem nad 50 — samih veljavnih in uplivnih mož v deželi. Na to sledi laž, da je dr. A. Gregorič dejal, da ne vše, kakò bo glasoval v zadevi o izjemnem stanju v Pragi, dasi se je jasno in razločno izjavil proti njemu. — Potem zasmehuje društvo, da ima se vedno toliko članov, da si voli odbor, dasi ima „Sloga“ toliko članov, kolikor malokatero političko društvo na Slovenskem. Iz računa samega je bilo razvidno, da je nad 200 članov plačalo svojo letinino. — Kdo je deloval proti nameravani papežki slavnosti, o tem dopisnik tudi nič ne vše, dasi je bil sam v vrsti njenih nasprotnikov. Vrhunec peklenke zlobnosti pa je dosegel s trditvijo, češ, tajnik je poročal, da je rada namignila, naj se opusti papeževa slavnost, kar mu (komu?) je seveda svet miglaj. — Tolike nesramnosti pa res se nismo čitali! Tajnikovo poročilo je objavila tudi „Soča“, a kje je v njem le najmanjši miglaj o vladu? Pač pa govori poročilo o migljaju, ki je došel „z merodajnega mesta“, a katero je to, to je dopisnik „Pr. L.“ prav takó znan, kakor nam. Novica o migljaju vlade je pa dopisnikova zlobna iznajdba! Čudimo se, kakò se tak človek drzne vsakodobno pristopiti k mizi Gospodovi. — Mi námamo pooblastila, da bi smeli povedati, kdo je namignil, naj se slavnost opusti; le toliko rečemo, da vladu nam nikelkor ni „merodajno mesto.“

Znani hujšači se se ved, ne morejo otresti podlega denunciranju. Oni edini imajo največ na vesti, da v Gorici se vsak slovenski uradnik odtegne javnemu delovanju — zlasti pa političnemu. V prejšnjih časih so se c. kr. uradniki pridno udeleževali „Sloginjih“ zborovanj, celo v odboru so bili, a danes se nihče več ne upa tega, kajti domači denunciranti so takoj pripravljeni.....

Tudi dopisnik „Pr. L.“ zoperjava g. prof. B., češ da je prisel „k zvezdi“ na posvetovanje.... Nikjer ni človek več varen pred našimi denuncirnimi iz „katoliškega“ taborja! In taki ljudje nam vzgajajo duhovski naravljaj!

Radošarni doneski. — Za „Sloginjih“ zavode je dalje doslo: Preč. mons. Lovro Rutar na Sv. Gori 10 gld. — Kotar 5 gld. — Preč. g. Ivan Vrhovnik, župnik v Ljubljani, 5 gld. — Neimenovanec 3 gld. 20 kr. — Gosp. Andrej Uršič, trgovec v Kobaridu, 1 gld. — Preč. g. Ivan Kodre, župnik v Sv. Križu vipavskem, 7 gld. 40 kr. — Č. g. Val. Kragelj, vikar v Trenti, 1 gld. 70 kr. — Pri volitvi župana v Šmariah zbrali 8 gld. 75 kr. — G. Kristančič Ivan v Višnjevku 50 kr. — Neimenovanec v Ajdovščini 1 gld. — Preč. g. J. Maržidovsek v Trstu 5 gld. — Preč. g. Fr. A. K. 2 gld. — Č. g. Stefan Pahor v Pevni 3 gld. — Preč. mons. Lovro Rutar na Sv. Gori 2 gld. — Č. g. Jos. Mašera v St. Mavru 2 gld. — Č. g. Simon Gabršček v St. Andrežu 2 gld. — Č. g. Andrej Leban v Grigarju 1 gld.

Za družbo sv. C. in M. je postal g. Andrej Uršič iz Kobarida 1 gld.

Vsem dobrotnikom presrečna bivala! Bog povrni!

Iz Cerkna. — „Naša posojilnica in hran. dela izborna. V prvih treh mesecih je imela nad 70.000 gld. prometa; ker imá denarja na ostajanje, izposodila je drugim posojilnicam v tem času skoro 19.000 gld.“ — Slava možem, ki so poklicali v življenje ta prepotrebni zavod in ki ga zdaj takó previdno vodijo! Ured.

Iz Logatec, 18. oktobra. (Ignaciju Gruntarju v slavo!) Zapustil je dne 15. t. m. Logatec g. e. kr. notar Ignacij Grun-

tar ter se preselil v svoje novo službeno mesto Ribnico. Celih 14 let bival je g. Ig. Gruntar pri nas. Ves čas delal je neumorno, pokazal se je moža, jeklenega in neupogljivega značaja. Kjer je bilo treba, zastrelil je svojo besedo, in se ni bal ne truda ne znoja in dokazal, kaj se more z odločnostjo storiti za blagor clovestva in povzdigo naroda.

Kot predsedniku Jurčičeve slavnosti, katera se je vršila v Dol. Logatec 7. avgusta 1881. gre vam čast, da se je vršila tako izborna in da se je nabral lisec fer se tako položil temelj Jurčič-Tomičevi ustanovi. — Pri cesarski slavnosti leta 1883. in 1888. je storil marsikatci korak kot član izvršnega odbora, da se je slavnost sijajno izvršila.

A ne samo to, temveč pokazal je tudi drugje, da mu je na sreču blaginja naroda, da ljubi nesebično svoj prezirani in žilav narod. On je bil, kateri je vzbudil misel, da naj se ustanovi v logaškem okraju posojilnica. Dobro je vedel, da bo treba delati, da je ledina se neizkorana. In delal je. Povsod je učil narod, kako naj gospodari, štedi. Sad njegovega dela se že očitno kaže! Logaska posojilnica stoji danes na trdnih nogah in je živa priča delavnega nje začetnika. Kolikor je bil svetnik pred poginom, koliko jih je rešil s to ustanovo gmočnega in naravstvenega pogina.

Pravi oče bil je g. notar Šolstv. Ž njegovim odlodom zgubi Šolstvo logaškega okraja nenačestljivega moža. Kot ud c. kr. okrajnega Šolskega sveta zagovarjal je vselej krepko težnje naroda a tudi učiteljstva. Njegove zasluge za Šolsko vrtnarstvo in drugo so neprecenljive. Pod njegovim predsedništvtvom krajnega Šolskega sveta stavilo se je Šolsko poslopje v Gor. Logatec. Prelepo poslopje ostane spomin njegovega vsestranskega delovanja.

Gosp. notar je dobro uvaževal prislovico: „Česar mladina, tega prihodnjost.“ Večel je, da veliko upliva na mladino branje dobrih knjig, da se s tem obudi prava ljubezen do domovine. Zato je priskočil v ponare skoro vsaki Šolski knjižnici z vecjim ali manjšim doneskom. Tako je dobila n. pr. Črnovrška Šola vsled njegovega posredovanja vso do 200 gld. za nakup mladiških spisov. Šola v Begunjah tudi lepo sveto itd. Vrh tega ima še „svoje“ dijake na Dunaju itd., za katere skrbli liki pravi oče ter je sploh velik dobrotnik svojemu ubožnemu sorodstvu. Dosti takih mož in narod slovenski bude z lahkim srečem gledal v svojo bodočnost.

Tudi druga narodna podjetja podpiral je gosp. notar vsestranski. Pokazal je povsod in zlasti tudi kot uradnik moža, kateri ljubi mladeničko svoj rod, da mu je na sreču njegov blagor, njegov obstanek. —

Njegov snomin ostane nam neizbrisen. Na novem službenem mestu pa mu želimo, da naj pričeto delo tako zdrav, čvrst in kreplak na duši in telesu, kakor je sedaj, nadaljuje: vzbuja naj v narodu značaj, čut do pravega gospodarstva, veselje do dela, da postane iz naroda — narod vrlih mož, narod poštenjakov, narod značajev, kakoršen je on.

Ribničanom torej čestitamo na tej pridobitvi, g. notarju in blagorodni njegovi gospoj soprigi pa kličemo še tu: „Slava!“

— a. (S. N.)

Trgovec g. G. Likar posal nam je „popravek“ v zmislu §. 19. tisk. zakonika proti nekej trditvi v našem „Jzjavi“ v 38. št. „Soča“ — torej pred šestimi tedni. Čeprav pa je šest tednov čakal s svojim „popravkom“ po §. 19. k. z., vendar zategadel se ni tak, da bi ga smeli priobčiti, kajti z objavo tega popravka bi dokazali, da imamo o tiskovnem zakonu takó malo pojma, kakor g. Likar.

Da pa g. L. pastimo svobodno besedo, v kolikor se hoče braniti pred neresničnimi poročili, evo njegov „popravek“, kateri priobčimo prostovoljno. „Popravek“ se glasi:

„Soča“ je v svoji št. 38. t. I. v oddelku „Domäce in razne novice“ pod napisom „Jzjavi“ prinesla neresnično vest, da je gospod m. grof Obizzi zdržal se z mano za izdavanje novega lista „Sloga“. — Vsled tega javim, da sem jaz še le potem zvedel, da „Sloga“ izide, ko sem bil povabljen v g. Obizzijevo tiskarno k posvetovanju in sem tam videl, da je prvi list že stavljen in po kolonah odtisnen. — Bil sem med povabljenimi posvetovalci edini in odločno nasproten času izida in tvarini prvega lista. Zdaj sem sicer za „Sloga“, a druge zaveze ne morem imeti žnjo.

G. Likar, trgovec.

Gospod Likar nam je svojim „poprav-

kom“ povedal le to, kar smo trdili tudi mi, samó malo natančneje je govoril nego je bilo nam mogoče. Mi bi mogli povedati o zakulisnih odnosnih najnovejših prodajalev „narodne poštenosti“ marsikaj zanimivega, a ne zdi se nam potrebno niti vredno izgubljati le besedico o tem. Narod bo znal sam po vrednosti ceniti tiste, ki pod krinko sloge sejejo noslogo in razpor v deželi, ko smo krvavo potrebni složnega delovanja in samozačajevanja uprav mi Slovenec v goriskem mestu. Dalje niti besede! — Ako bomo pa prisiljeni govoriti, tedaj ne ostanemo dolžni odgovora in brez vsakoršnega ozira potegnemo „neslogarjem“ krinko raz obraz ler jih počažemo slovenskemu svetu take, kateri so. Za zdaj pa ne — čutimo — nikakoršne — potrebe mazati papir s takim berilom.

V Devlinu leži v svojem prekrasnom gradu na snurtni poselji kneginja Hohenlohe-waldeburg-Schillingsfürst. Celotna rdečina je zbrana v gradu. Ker je kneginja jaška starca, ni pričakovati ozdravljenja.

V Št. Petru pri Gorici je umrla po dolgi in močni bolezni v sredo večer nadeteljeva soprogata gospa Marija Lovrenčičeva rojena Krpan: zapustila je petoro nedosrših otrok. Pogreb bo danes popoldne.

V Ločniku je 15-letni paglavec Rossig (polascen Rožič) vrgel kamen skozi zaprto okno v lanošnjo slovensko šolo in to med ponkem; otroci so se silno prestrašili. Učitelj je ta slučaj naznani okrajnemu sodišču v Gorici, ki je Rožiča obsodilo na 4 dni zapora. — Njegov brat je lani s človeškim blatom manjaz kljuko pri vratih v šolsko sobo; vidi se, da so ti otroci nabujskani in najeti. Ta slučaj je krajni Šolski svet naznani glavarstvu, ki pa ni nicesa ukrenilo.

Pri najvišjem sodišču na Dunaju bo 25. novembra prizivna obravnavna našega učenika proti odsodi pred porotniki v tožbi Bablje.

Naročnike, ki so kaj na dolgu, lepo prošimo, da bi dovolili zaostalo naročino, kajti s tem nam oblačajo težavo, katere imá od začetka vsako večje podjetje. Točni plačevalci so naši pravi podpiratelji, nečini pa — zaviraleci.

Z Dunaja brzojavljajo listom, da Taaffe je ponudil vladu Hohenwartu. Levitarji s tem zadovoljni, Cesar odklon.

Levitarjev doslednost — Nemški liberalci so se vlad že udali. V zbornici so glasovali za javnost sej odseka za izjemno stanje, v učenjščini prvi seji pa so glasovali za tajnost. Za javnost so glasovali le: Alfred Coronini, Klaic, Herold, Pacak in nacionalek Barenreuther.

Druge novice, dopise, članke itd. glej v priloženi 22. št. „Primorce“, ki je izšel na osmih straneh.

Die Soden-Fabrik G. Henneberg (k. u. k. Hof), Zürich sendet direkt an Private: schwarze, wisse und farbige Seidenstoffe von 45 kr. bis f. 11.65 p. Meter — platt, gestreift, karriert, gemustert, Damaste etc. (ca. 210 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) porto- und zollfrei. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr und Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz. (I)

ZAHVALA.

Stejemo si v dolžnost izjaviti srčno zahvalo vsem tistim prijaznim osebam, katere — sočutivše našo veliko in britko zgubo, — so spremile do tega groba našo nikdar pozabno

ANTONIJO.

Istočasno dopolnjujemo svelo dolžnost s tem, da javno izjavimo srčno, iskreno čutstvo posebne hvaležnosti do gospoda zdravniku Dr. Ugo Fincku za občutnost, milosrdenost in požrtvovalnost, s koto se je prizadel po svoji obilni zdravnički vedenosti, — porabivši vse možne leke in pripomočke, — da bi nam ohranil dragi življenje naše preljube pokojnice.

V Ajdovščini, dne 22. okt. 1893.
Rodbini Lisjak in Ferjančič.

Zdravila za živino

Skušena redilna štupa za živino, za konje, rogato živino, ovce in prašice itd.

Rabi se skoro 40 let z najboljšim vsephem včinoma po hlevih, ako živinče ne more jesti, slabo prehravlja zholjsjemeleko in nareja, da krave dajo več mleka.

Zamotek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr. 5 zamotkov z rabilnim navodom samo 2 gld.

Cvet za konje.

Najboljše mazilo za konje, pomaga pri protegu kolen, otrpenju v boku, v krilu, otekaju v nog, mehurjih na nogah itd.

Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gld. 5 steklenic samoz 4 gld.

Ta zdravila za živino dobivajo lekarni Trnkoczi-ja

v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s pošto razposiljajo.

Učenjaški prvaki

vseh dežel, kot presojvalec paravatov, izloženih na higieničnih razstavah v Londonu, odlikovali so z častno diplomo in zlato kolajno želodečno tinkturo

(Znamka tovarne)

G. PICCOLI v Ljubljani.

Tako odlikovanje je najboljše sprivedalo temu dijetičnemu sredstvu, katero je splošno cenjeno zbor svoje popolnosti, kajti krepitev telesa in ga ohranjuje zdravega, pospešuje prehranjevanje in izpravjanje.

Razpoljila je pripravitev **G. Piccoli** v Ljubljani proti postuumu pouzetju. Škatla z 12 stekleničnimi stanicami f. 1/30; z 55 f. 5/26 in je bila poštni omot 5 kg. Poštnino plača naročitelj. — Producira se po 15 n. stekl. v lekarni Ponatori v Gorici.

Spominjate se „Sloginjih“ učnih zavodov pri raznih prilikah.

Josip Mozetič trgovec z jemnimi v Gorici.

Rabališče 1. — na starem trgu 7. (sv. Ant.)

Naznjamam svojim rojakinom v mestu in na deželi, da ima v Gorici dve dobro založeni prodajalnici z vso površinom jedilnim blagom.

Postrežba točna, cene zmerne. Z dežele se naročila točila.

KNEIPP-OVO — SLADNO KAVO, v rdečin štirivogljičnih zavojih z tako podobo, katera daje s

pristno Olzovo kavo,

priznamenim najboljšim primesilom, zdravo in redilno pijačo.

Naša pristna Kneippova sladna kava in prav Olzova niso napol užgani in nimata v sebi hrusk, pese, gajilih smokov al. sirup, ampak so izdelujeta na poseben način, da se moreta pripravljati zdravim in bolnim ljudem.

Bobova kava preveč draži in ni redilna.

Oznanilo!

Podpisanci se počaščuje naznaniati p. n. obč., da od danes naprej njegova gostilna „ogerska krona“ spremeni ime v

„Grand Hôtel Suda“

ja se bodo mogli tujei ogibati neprijetnih zamenjavanj.

Ob enem naznajanju, da v Gorici ima on edini neposredne zvezo s slovečim

meščanskim pivovarjem v Plznu.

Udano podpisani upa, da ga bo slavno joriško in okoliško občinstvo tudi zanaprej podpiralo v njegovem podjetju, zagotavlja, da se bo prizadeval na vso moč ustrezati tem opravidevim zahtevam svojih gostov botlji z jedjo ali pijačo, s točno postrežbo in mernimi cenami.

V GORICI, 24. oktobra 1893.

Z vsem spoštovanjem

Ivan Suda.

Naznanilo in priporočilo,

Usojam si naznaniti častitemu občinstvu, da sem prevzel prodajalnico v Nunske ulici št. 10 ter priporočam svojo veliko zaloge na grobnih venecih s trakovi in napisi po najnovejši faconi, voščenih sveč, mrtvačkih oblačil za otroke, raznovrstnih umetnih evetlic, rakev itd. po najnovejših cenah.

Zunanja naročila se vestno in po najnižji ceni izvršujejo.

Z oddišnim spoštovanjem

Eduard Paulin

prej Karolina Riesnerjeva in sin.

Vozni listi in tevorni listi v

Ameriko.

Kraljevski belgijski poštni parobrob „Red Stearn Linie“ iz Antverpena direktno v

New Jork & Philadelfijo

koncessjonovana črta, od e. kr. avstrijske vlade. Na uprašanja odgovarja točno: koncessijom zastop

„Red Star Linie“

na DUNAJU, IV Weyringergasse 17 ali pri

JOSIP-U STRASSERJ-U

Statbureau & commercieller Correspondent

der k. k. Staatsbahnen in Innsbruck

SARGOVE glicerinove posebnosti

Od kar so se iznašle in v rabo uvedle po F. A. Sargu so v rabi *Njenega Velikanstva cesarice* in drugih rdevo najvišje cesarske hiše, tako tudi na drugih knežjih dvorih. Priporočili so jih prof. baron Liebig, prof. pl. Hebrat, pl. Zeisel, dvorni svetnik pl. Scherzer itd. itd. dvorni zdravnik J. Thomas Dunaj, Neister in Gotha itd.

Glycerinovo milo v papirju, skutljicah in deščicah. — Medeno glycerinovo milo v kartona. Tekoče glycerinovo milo v steklenicah. — Toaletno-karbolno-glycerinovo milo. — Eucabyt-glycerinovo milo. Glycoslasol (pospešuje raščlan). Kininova glycerinova pomada. — Glycerinova krema. — Toaletna glicerina, itd. — Lysol-milo, Toilette-Lysol-Glycerin-milo, milo iz smetane itd.

KALODONT zdravniško preiskana zobna krema

F. A. Sarg's Sohn & Comp. k. k. Hoflieferant in Wien.

V Gorici na prodaj pri lekarjih G. B. Pontoni, A. pl. Gironcoli, Kürner, Braunitzer in Cristofolli.

Anton Potatzky

v Raštelju štv. 7 v Gori.

prodajalnica drobnega in nürnbergškega blaga na drobno in na debelo.

Jedino
in najcenejše kupovališče.

Posebna zaloge

za kupovalec in razprodajalce na deželi, za krošnjurje in cunjarje.

Majvečja zaloge

čevljarskih, krojačkih, pisarskih, popotovalnih in kadilnih potrebsčin.

Zimska obuvala.

Vozički in stoli na kolescih za otroke.

Struna za godala.

Posebnost: Semena za zelenjavno in trave.

Prosim dobro paziti na naslov:

Na sredi Raštelja štv. 7.

ESENCE

za izdelovanje vseh žganjin, finih likerjev in specialitet, prodajam v vseh množinah.

Poleg tega imam essence za kis ali jeih 80% kemično čisto, izdeluje se pikantni in morečni vinski ali trdki načadi. Mis. Navodi in lepaki se brezplačno prid. n. n.

Za najboljše uspehe jamčim. — ceniki brezplačno.

Karol Filip Pollak

Essenzen-Spezialitäten-Fabrik

Praga.

— Dobri zastopniki se isčejo. —

Spominjajte se „Slogin“ učnih zavodov pri raznih prilikah.

Teodor Slabanja

srebrar V GORICI (Görz) ulica

Morelli 17

e preporoča preč. duhovščini za napravo cerkevnih sed in orelj iz čistega srebra, alpaka in medenine, kot: monstranc, kelthov, itd. itd. po najnovejši ceni v najnovejših in lepih oblikah. Stare reči popravim ter jih v očju posreducim in pozlastim.

Da si zamorce tudi meni premožne cerkev omisliti eazine cerkvene stvari, se bodo po želji prestarih p. n. gospodov naročnikov prav ugodni plačilni pogoj stavili.

Ilustrirani cenik franko.

Posilja vsako blago dobro sprečljivo in poštnine franko!

Naravne mineralne vode iz raznih studencov.

Kemični, farmacevtični in drogerijski izdelki najbolj čislane domače in tudi zdravilske posebnosti.

Ribje olje, naravno in izvrstno, prijetnega okusa in kemično čisto.

Ribje olje z železom ali železnim jodom.

Najčistejše žvepljenokislo apno c. kr. kmetijske šole v Gorici za vinarsko rabo.

Zdravila za živino, konjski cvet, konjski prašek, goveji prašek.

Homeopatična zdravila.

prodaja novoustanovljena lekarna

Braunitzer v Rabatišču št. 16.

v najemu

Alojzija Gliubich-a.

Dr. Rose životni balzam

je naš 30 let znano prebavljanje in slast pospoljstje in napenjanja odstranjujoče ter milo razberajoče.

domača sredstva.

Velika stekl. 1 gld., mala 50 kr. po posti 20 kr. več. Na vseh delih zavojnine je moja tu dodana zakonit varstvena znamka.

Zaloge skoro v vseh lekarnah Avstro-Ogerske.

Tam se tudi dobijo:

Praško domače zdravilo

To sredstvo pospešuje prav izborno, kakor svedočijo mnoge skušnje, ubenje, zrnenje in ločenje ran ter poleg tegabolečine, těštaži di. V Skatlicah po 25 kr. in 25 kr. Po posti 6 kr. več. Na vseh delih zavojnine je moja tu dodana zakonita varstvena znamka.

Glavna zaloge

B. FRAGNER PRAGA

St. 203, 204, Malá strana, lekarna „pri černém orlu“ Poštna razpošiljatelj vsak dan

Vsi stroji za kmetijstvo, vinarstvo in moštarstvo!

Mlatilnice, čistilni mlini za žito, slamoreznic.

Avtomatični aparati proti peronospori.

Tlačilnica za grozdje in olive. Tlačilnice za sadje, aparati za kletarstvo.

Pumpe za vse svrhe in v obče

vse stroje za kmetijstvo, vinarstvo in moštarstvo v najraznovesnejših najboljših uredbah produža

Ign. Heller, Dunaj

Praterstrasse Nr. 78

CENE ZOPET ZNIŽANE

Prekupe dobe izdaten popust.

Ustanovil I. 1767. Johann Jakob Samassa.

Ces. in kralj.

dvorni zvonar

ALBERT SAMASSA

v Ljubljani

Harmon. in melodični glasovi

z izborno pripravo za zvonjenje. Zvonoce do 40 centov mora zvoniti en sam mož. Čista kovina s srebrnobledo bliščobo. Močan čist glas.

Garancija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega brona: svečniki, lustri, svetilke, altarni križi, kanonske tablice, lomei za evetlice itd., dalje gasilnice, pumpe ograje pri studencih, ventilji itd.

Občine in požarne brambe dobe naročila tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častne medalje. 21 srečinj.

Potrebna za

Kathreiner-jeva Kneipp-ova sladna kava

z okusom prave kave. Ta daje nedosegljivo prednost, da se more opustiti škodljivo uživanje čiste ali pa pomešane prave kave ter pripravljati še veliko okusnejša in pri tem zdravejše ter redilniša kava. Nepresegljivo kot pečmes k pravi kavi. Jako pripravljeno v belih paketilih s podobno župnika Kneippa kot varstvena znamka.

vsako hišo

je

Oznanilo.

Počaščujem se naznanjati sl. občinstvu, da sem otvoril nasproti mitnici v Rožni dolini v vili Lanthierjevi gostilnico pod imenom „Tivoli“. Priporočam se dosedanjim naklonjenosti sl. občinstva in prosim, da bi me počaščevalo s svojim obiskom tudi v novih prostorih. S spoštovanjem udani

Gismann.

F. Benigni v Gorici

nica Morelli (za mesnici) št. 31 priporoča vijudno svojo prosljalnico vsakovrstnih potrebsčin za solo in urad, drobnega blaga, molitvenih knjig, svetih podob, koledarjev itd. Sprejema naročila na vsakovrstne časopise in splet vse periodično izhajajoče tiskovine. Točno, vestno in po ceni.